

Toimetuselt

Tuna kolmekümnes number oli parajasti trükikojas, kui tuli teade Lennart Mere surmast. Kuigi ta ei olnud meie ajakirja autor ega kolleegiumi liige, oli ta üks neist tähelepanelikest lugejatest, kes elas Tuna käekäigule algusest peale hingega kaasa. Tema väljendatud moraalne toetus uustulnukale teadus- ja kultuuriajakirjade maastikul materialiseerus 2000. aastal Presidendi Kultuurirahastu stipendiumina.

Kord tuli Lennart Meri välja ideega korraldada Tallinnas väikeriikide konverents. Kuigi see lennukas idee ideeks jäigi, sai Merest üks väljapaistvamaid väikeriikide eestseisjaid. Seetõttu on omamoodi sümbolne, et esimese temajärgse numbri Tunas avab essee “Väikeriigid ajaloo pihtide vahel”, mille autoriks on ühe teise väikeriigi, Šveitsi esindaja Willy Schenk.

Kui me Eestis peame põhisüüdlaseks õnnetut geograafilist asendit ja oma riigitegelaste saatuslikke vigu, siis Šveitsist on jäänud mulje kui musterriigist, mille kohal paistab igavene päike. Kuid nagu Šveitsi publitsisti otse Tunale kirjutatud esseest ilmneb, on poliitilised tuuled Šveitsi mitte ainult paitanud, vaid sellele ka rämpsü näkku puhunud. Kangelaslik pilt Teise maailmasõja aegsest relvastatud neutraalsest Šveitsist on asendunud pildiga vastikust teisejärgulisest tegijast, kes trikkide ja mugandumisega pääses Hitleri kallaletungist. Kõik see tuleb meilegi kuidagi tuttav ette. See, et Eesti polnud pikka aega õieti ajaloosubjektiki, ei ole takistanud teisi süüdistamast Eesti riiki kunagiste *Reichi* kuritegude eest. Võib-olla ei olegi see nii väga kummaline, et mõned meie endi hulgast on neid süüdistusi kordama asunud. Ju usuvad nad siiralt, et kui me kõiges suurte mängu kaasa mängime, siis oleme poliitiliselt korrektsed. See, mida vähemaks jääb isenäinuid, seda rohkem tegevusruumi on selgeltnägijatel ja kõiketeadjatel. Eesti vastupanuliikumisest ning selle sidemetest Läti ja Leedu mõttekaaslastega Saksa okupatsiooni ajal kirjutab asjaosaline Enn Sarv.

Väikeriigid jäid ka sõja järel ajaloopihtide vahele edasi. Valik kõikus vastupanust kollaboratsioonini. Allpool tuleb juttu erinevatest poolustest – nii metsavendadest kui ka EKP-st.

Eesti ainus egiptoloog Sergei Stadnikov juhatab lugeja seevastu püsivamate asjade – Ptahhotepi elutarkuse – juurde. Vana-Egiptust ennast pole aga enam ammugi ja kui palju teisigi maailmariike on ajaloo jooksul loojunud. Kas see väikeriike lohutab, ei tea.